

1.2. Alderdi kontzeptualak

Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria mota desberdinak daude, eta, aipatu dugun bezala, gida honetan, bikotekideen edo bikotekide ohien indarkeria (genero-indarkeria) jasaten duten eta indarrean dauden legeek biktimatzat hartzen dituzten emakume helduen seme-alaba adingabeen gaineko jarduketak aztertuko ditugu.

Haien amen aurkako genero-indarkeria presente dagoen ingurunez ari gara, non seme-alaba horiek zuzeneko biktimak diren, esposizio horrek haiengan dituen ondorio kaltegarriengatik, ondorengo irudian jasotzen den bezala.

1.2.1. Zer dira genero-indarkeriaren biktima diren adingabeak?

Haur eta nerabe horiek hainbat izen jaso dituzte, ikerketari, mugimendu feministari eta salaketa sozialari esker agerian geratu ziren neurrian. Adibidez, "tratu txarrak jasaten dituzten emakumeen seme-alabak", "haur lekukoak" edo «eraginpean dauden haurrak». Definizio horiek guztiak gaia aditzera ematen saiatzen ziren, eta hainbat angelutatik bideratzen zuten. Hala eta guztiz ere, ez zuten lortzen arazoa argi izendatzea, alegia, zalantzarik eta interpretazioetarako biderik utzi gabe. "Tratu txarrak jasaten dituzten

emakumeen seme-alabak" esanez gero, amaren laguntzaile huts dira haur horiek. Ostera, "lekukoak" edo "eraginpean dauden" deituz gero, zerbait ikusi dutela esan nahi du, baina ez du zertan haiengan inpakturik izan.

Gaur egun, hau da definizioa: amak tratu txarrak sufritzen dituen familia batean bizi den adingabea. Horrek esan nahi du zapalkuntza- eta kontrol-egoerak jasaten dituela eta botere-abusuan eta desparekotasunean oinarritutako harreman-eredu baten eraginpean bizi dela⁸.

Araudiak aldaketak egin ditu ildo horretan; adibidez, adingabeak lekuko soiltzat jotzetik zuzeneko biktimatzat jotzera igaro da, eta, horrela, babes eta segurtasun handiagoko erantzuna ematen da.

Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2012ko urriaren 25eko 2012/29/EB Zuzentarauak genero-indarkeriaren biktima diren emakumeak eta haien seme-alabak babesteko eta laguntzeko beharra aipatzen du, indarkeria mota horrekin lotutako biktimizazio sekundario handia, larderia edo errepresaliak direla eta.

1/2004 Legean jasotzen zen emakumeen aurkako indarkeriaren egoerak zeharkako biktima gisa ere eragiten diela adingabeei. Horrela, botere-harremanen barruan adingabeak ere diskriminazioaren biktima direla adierazten da. Baina 2015. urtera arte ez ziren indarkeria horren zuzeneko biktimatzat hartu, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duen uztailaren 22ko 8/2015 Lege Organikoaren bidez. Lege horrek aldaketak egin zituen 1/2004 Lege Organikoan.

Haurrak eta Nerabeak Indarkeriatik Begiratzeko Babes Integralaren ekainaren 4ko 8/2021 Lege Organikoak, onartu berri denak, biktimatzat hartzen ditu haurrak eta nerabeak, eta administrazioaren betebeharrak jasotzen ditu haur eta nerabeen eskura prebentzio-mekanismoak jartzeko, genero-indarkeriako egoerarik ez izatearren.

Horrenbestez, familia-eremuan genero-indarkeriaren biktima diren adingabetzat hartzen dira aitak edo amaren bikotekideak emakumearekin indarkeriaz jokaten duen etxe batean bizi diren seme-alaba guztiak, tratu txarren emaeleak haurren aurkako beste tratu txar mota batzuk erabiltzen dituen alde batera utzita —hori ere ehuneko handi batean gertatzen da—, Save the Childrenen txostenek agerian uzten dutenez⁹.

⁸ Ohlson, C. (2010). "Children Who Witness Domestic Violence". Hemendik hartuta: <https://pace.coe.int/en/files/12356/html>

⁹ Save the Children (2006). Atención a niños y niñas víctimas de la violencia de género. Espainiako txostena.

Bisita-erregimenean jasaten duten indarkeria ere sartzen da, bikotea elkarrekin bizi ez den kasuetan.

Adingabeei era askotara eragiten zaie:

- Ongizatea eta garapena baldintzatzen zaie.
- Osasun-arazo larriak eragiten zaizkie.
- Emakumea menderatzeko eta haren aurka indarkeria erabiltzeko tresna bihurtzen dituzte.
- Bikotekideek edo bikotekide ohiek emakumearen aurkako indarkeria-jokabide horiek belaunaldien artean transmititzea bultzatzen da¹⁰.

INDARKERIAREN BELAUNALDIEN ARTEKO TRANSMISIOAREN ARAZOA

Kontuan hartu behar da gure gizartearen egitura patriarkalaren eragina, bertatik eraikitzen baitira emakumeen eta gizonen arteko botere-harreman desparekoak. Horrek familia-eredu bat sortu du, zeinak bere gain hartzen baitu, funtzionamendu-arau gisa, bikoteko emakumearen eta seme-alaben obedientzia eta mendetasun-eginkizuna, eta horrek berekin dakar gizonak eragindako indarkeria mota jakin batzuk onartzea, naturalizatzeagatik. Hori dela eta, nabarmentzekoa da biktimak ideologia horretan sozializatzen direnean zailagoa dela indarkeriaren aurka egin ahal izatea.

Herrialde askotako biztanleria-inkestek iradokitzen dutenez, indarkeria eta botere patriarkalaren dinamika onartzen dituzten gizarte-arauak genero-indarkeriaren arrisku handiagoarekin lotzen dira¹¹. Hala, familia-egitura patriarkal horrek indarkeria normalizatzen duen giroa sortzen du etxeetan.

Indarkeria matxistak eragin zuzeneko du haurren sozializazioan, eta, hori dela eta, era berean, genero-estereotipoak erreproduzitu ditzakete, hala nola neskatoen mendetasuna eta pasibotasuna, eta mutikoen nagusitasuna eta pribilegioak, baita gatazkak konpontzeko indarkeria erabiltzea ere¹². Neskatoak amaren rolaekin identifika daitezke (mendetasuna, pasibotasuna eta obedientzia); mutikoak, ostera, aitaren rolaekin, eta, horrela, botere- eta pribilegio-posizioak bereganatu ditzakete. Beraz, arrisku-faktoretzat jotzen da haurtzaroan indarkeria bizi izana, adingabeak inguruan ikusten dutenaren arabera ere definitzen baitira.

¹⁰ Fernández, I. G. (2019). "Perspectiva feminista en la jurisprudencia reciente del Tribunal Constitucional de España." *Revista Aranzadi Doctrinal*, (11).

¹¹ Namy, S., Carlson, C., O'Hara, K., Nakuti, J., Bukuluki, P., Lwanyaaga, J., ... & Michau, L. (2017). "Towards a feminist understanding of intersecting violence against women and children in the family". *Social Science & Medicine*, 184.

¹² Sepúlveda García de la Torre, A. (2006). "La violencia de género como causa de maltrato infantil". *Cuadernos de medicina forense*, (43-44).

Lorentek¹³ dioen bezala, "*indarkeria erabiltzeko arrisku-faktore handiena haurtzaroan indarkeria bizi izana da*". Haur eta nerabe horiek ikasten dute zilegi dela indarkeria erabiltzea gatazkak konpontzeko. Zenbait ebidentziaren arabera, errealitate hori ikusten duten indarkeriazko giro batean hazten direnez, jokabide horiek ikasi egiten dituzte.

Esku-hartze goiztiarra erabakigarria da prebentzioan, eta beharrezkoa da indarkeriaren zikloa eteteko, baita belaunaldiz belaunaldi ez transmititzeko ere. Kausa-ondorio gisa zehaztu ezin izan bada ere, faktore iragarle gisa identifikatu da.

1.2.2. Indarkeria bikarioa

Indarkeria hori emakumearen aurka egiten dena da, nahiz eta seme-alabei zuzenean eragiten zaien. Haurren aurkako indarkeria sekundarioa da. Kontzeptu hori Sonia Vaccarok¹⁴ sortu zuen.

Indarkeria mota hori Haurrak eta Nerabeak Indarkeriatik Begiratzeko Babes Integralaren 8/2021 Lege Organikoan jasotzen da, eta honela definitzen da: "emakumeei galera edo kaltea eragiteko helburuarekin haien senide edo hurbileko adingabeen gainean erabiltzen den indarkeria". *Indarkeria bikarioa* genero-indarkeriatzat hartzen du, eta adingabearen nola amaren errekupeazioa barne hartzen du.

Genero Indarkeriaren aurkako Estatu Itunak honela definitzen du **indarkeria bikarioa** edo *hirugarren pertsonen bidezko indarkeria*: "Tratu txarren emaileak emakume bati egin diezaiokkeen kalte muturrekoena: seme-alabak kaltetzea eta/edo hiltzea".

Amaitzeko, gogora dezagun Vaccarok dioena:

"Haurren erailketak prebenitu daitezke eta prebenitu egin behar dira, baita jarduketak zorroztu ere, gerta ez daitezken. Ez dute ezertarako balio aukerarik izan ez zuten eta hiltzailearengandik babestu ezin izan zuten gizaki kalteberen heriotzaren ondorengo ekintzek. Ezerk ezin du emakume horien oinazea berdindu; ezerk ez dizkie seme-alabak itzuliko. Tratu txarren emailea EZ DA aita ona, eta haren eskubideak biktimen eskubideen gainetik jartzen diren bitartean, ezin izango da justiziarik eman".

¹³ Lorente Acosta, M. (1999). *Agresión a la mujer. Maltrato violación y acoso*. Espainia: Comares. (2004). *El rompecabezas: Anatomía del maltratador*. Bartzelona: Ares y Mares.

¹⁴ Vaccaro, S. E. (2019). "¿Qué es la Violencia Vicaria?" *Sonia Vaccaroren webgune ofiziala*: <https://www.soniavaccaro.com/post/violencia-vicaria>